

UNIVERSITY OF LATVIA
FACULTY OF
COMPUTING

Laboratory for
Perceptual and Cognitive
Systems

PostDoc
Latvia

«IEKŠĀ» ('in') un «UZ» ('on') lietojums latviešu valodā

Jurgis Šķilters¹, Eglė Žilinskaitė-Šinkūnienė², Līga Zariņa¹, Solvita Umbraško³

1 LU DF Uztveres un kognitīvo sistēmu laboratorija, www.lpcs.lu.lv

2 Vilnius University, Institute for the Languages and Cultures of the Baltic

3 LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte

Objektu atšķirības un to interakcijas veidi ietekmē telpisko attiecību «IEKŠĀ» ('in') un «UZ» ('on') reprezentāciju, taču tas atšķirīgi atspoguļojas dažādu valodu lietojumā.

Latviešu valodas lietojums noteiktu funkcionāli ierobežotu telpisko attiecību – IETVĒRUMA un ATBALSTA – gadījumos atspoguļo locījumu, prievārdu un darbības vārdu izmantošanas atšķirības, kas saistāmas ar dažādu funkcionālo attiecību ciešumu.

Gravitācijas atbalsts un ietvērums ir attiecības, kas sakārto lietas apkārtējā pasaulē, tāpēc to uztvere ir viennozīmīga, ko apstiprina mūsu pētījuma rezultāti.

- Tiešsaistes kvazi-eksperimentāls pētījums (n=60)
- Brīvas atbildes jautājums: Īsi aprakstiet, kur atrodas objekts, uz kuru norāda bulta!

IETVĒRUMS :

- 1) pilnīgs
- 2) daļējs
- 3) ieslēdzošs

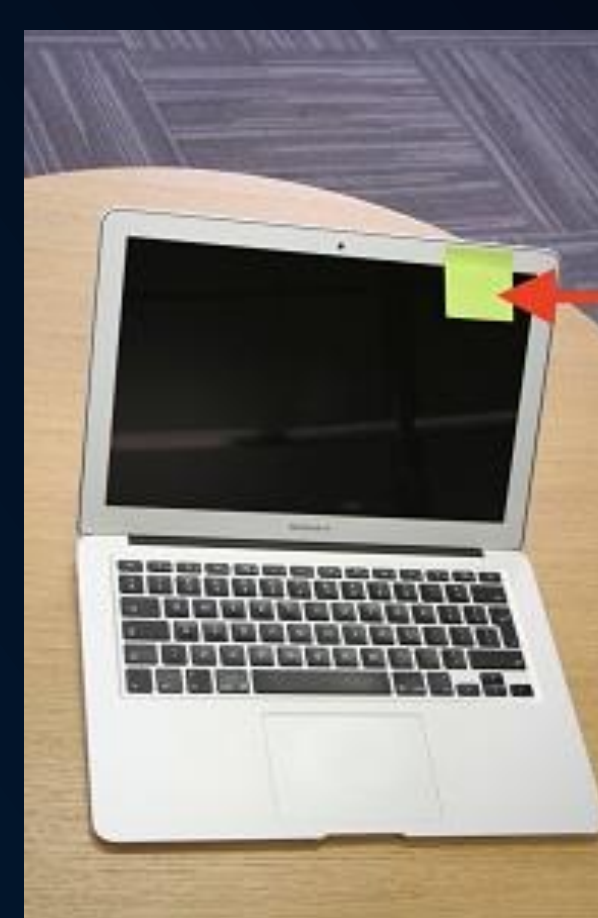
Kurpes kastē
(Shoes *IN* a box)
Karote krūzē
(A spoon *IN* a cup)
Skrūve dēlī
(A screw *IN* a board)

Lokatīvs izteikti dominē funkcionālu ietvēruma attiecību situācijās un prievārds «uz» dominē gravitācijas atbalsta attiecību situācijās, kas ir ciešas funkcionālas attiecības.

Atbalsta attiecībās ar piestiprināšanu un karināšanu vērojama dažādu valodas formu izvēle un raksturo vājākas funkcionālās attiecības.

ATBALSTS:

- 1) gravitācija
- 2) piestiprināts
- 3) pakārts

Paklājs uz grīdas
(A carpet *ON* the floor)
Līmlapiņa pie datora
(A post-it *ON* a laptop)
Maisiņš uz pakaramā
(A bag *ON* a hook)

Iekšā	4%	2%	8%
Lokatīvs	93% (piem., kastē)	93% (piem., krūzē)	91% (piem., dēlī)
Darbības v.	19% (piem., ievietots)	22% (piem., ielikts)	21% (piem., ieskrūvēts)

Uz	87%	60%	24%
Pie	1%	21%	36%
Lokatīvs	8% (piem., zemē)	10% (piem., stūrī)	33% (piem., āķī)
Darbības v.	14% (piem., nolikts)	23% (piem., pielīmēts)	39% (piem., pakārts)